

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm|| Insectorvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLXVIII.

VD18 90529197

Capvt IV. De Limace.

urn:nbn:de:gbv:45:1-11095

dicum succo. Ex eodem nasci, Gaudentius Merula scripsit. E terra egressos coivisse observavit Aldrovandus. *Tangunt se tantummodo*, inquit, *plusquam dimidia fere corporis parte, atque ita arte sibi invicem adhaerent, ut non nisi pedum duriusculo calcatu et frictione absistant.* Videtur autem uterque cum coeunt, unus lumbricus in medio corporis paulo crassior caeteris. Pluviam praefagiunt, si pertusa quasi terebello humo, affatim foras erumpant. Terra namque ab Austro et aëre vaporoso madefacta, perfacilem iis transitum largitur. Interveniunt in esca piscibus, avibus, turdis inprimis et cornicibus. Sed

et gallinae iisdem victitant. Haud spernendi et in *Medicina* usus. Profunt ad icteritiam tollendam si pulverizati in vino vel commodo vehiculo exhibeantur: contra arthritidem scorbuticam vagam, si cum sabina, aristolochia, etc. exhibeantur: in nervorum vulneribus si triti imponantur: in calculo si ex vino passio bibantur. Mercurialis in lactis defectu nutricibus cum nucleis pini, amygdalis, semine petroselini, feniculi, rapis, etc. exhibet. Ex iisdem oleum lumbricorum componitur. Lixivio, et amaris aquis occiduntur. Aqua vero, in qua semina cannabis decocta sunt, ad superficiem proliciuntur.

CAPUT IV.

De Limace.

Aldr. Hist.
Infl. 6. c. 10.

Limacis nomen testudini terrestri perperam Albertus imposuit. Distinguit et a Cochleis Plinius et quoties cochleas vocat, nudas adjicit. Nominis rationem locus suggerit. In limo enim nascuntur. Nec apud Graecos peculiare nomen habent.

De *Forma, Genere et Differentiis*, ita scribit Aldrovandus. Limacum, seu nudarum Cochlearum, aliae magnae sunt, aliae parvae: Magnae Germanis a colore ruffae dicuntur (quanquam in hoc genere etiam nigrae sunt) de quibus sentire scriptores quidam docti putant, cum ad medendum cochleas nudas postulant: Parvae gregatim folia festantur, et hortos infestant, cinerei, aut fusci coloris, et hae quidem semper nudae sunt, quod sciam. Plinius Limaci magnae similem esse scribit echinum. Sunt vero partium distinctiones, ut et Scaliger annotavit, in hisce animalculis admodum obscurae, quae hic exprimuntur primo loco, ex cinereo nigricant, albis per tergus maculis, cornicula exerunt, quatuor e capite, quibus iter praetendunt,

Tertia tota nigra: postrema cinerea albis maculis per dorsum, iisque longis varia. Albertus in eorum extremo sitos habere oculos asserit. Plinius cochleas hasce nudas sive Limaces non tamen omnes in capite lapidem gerere memoriae prodidit, idque verum esse docuit quotidiana experientia: nonnullam officulum, ut post patebit, idem Plinius nominat. Cardanus Limacium lapidem vocat his verbis. Limacius lapis in capite Limacis, quae cortice non integitur, solet generari. Hunc ut ostendere possum candido colore, et aspera superficie esse oportet, quod ex aquae substantia coactus sit, et ob id etiam parvus, quod in parvo animali inventus. Lapillus quem ego propriis manibus eximi e capite nudae cochleae, postquam in multis frustra quaesivissem, albidus erat fabae fere magnitudine, multo tamen humilior, compressusque magis, modice transparent, inaequalis, admodum glaber, parte altera planior, altera velut in oculum protuberans, durus, sed dentibus friabilis, ita ut in arenulas atteratur. Venduntur,

et alii lapilli multo majores, magis protuberantes, minus candidi, obfcuri intus foveam habentes sed ejusmodi e nudis cochleis eximi non puto. Noctu potius, quam interdiu animalia isthaec ad pascua exeunt, degunt autem non modo in campis et hortis, sed in cellis vinariis, latrinis, cloacis et aliis subterraneis, uliginosisque aedium locis.

De *Vju* hoc habe. In Africa quasdam edi, si Brasavolae credendum. Ex iisdem in Medicina, sale gemmeo aspersis, et cum aqua Limonum infusa insolaris, donec quasi in unguentum abeant, Cosmeticum ad faciem laevigandam fieri. Illinitur, et mox aqua florum fabarum abluitur. Profunt in *ulceribus pedum*, si vivae comburantur, cinis cum thure et albumine ovo-

rum superlinatur : in *hernia*, ruffae inprimis, si emplastris illinantur : in *verrucis* et *gangliis* tollendis, si ex bene falitis liquor colligatus, iisdem affricetur. Producent in iumentis pilos ruffae, si ex exenteratis et fale asperfis unguentum fiat. In iisdem, ex fero ; acido tepide propinatae, sanguinis per vesicam et anum excretionem cohibent.

Lapillus qui in capite, quartanam Plin. H. N.
l. 30. c. 15.
l. 29. c. 6.
solvere solet. *Officulum* quod in
dorso reperitur, ad dentitionem al-
ligari jubent. Inter duas orbitas in-
ventae, per aurem cum ebore tra-
jectum, vel pellicula canina adal-
ligatum, doloribus capitis mede-
tur. Milzaldus stranguriosis
prodesse scribit: nec non
parturientibus, loca
ipsa laxando.

utpote quae ad cubiti longitudinem accedat, tenuior, colore ad candidum vergente. A capite ad caudam pedes utrinque habet plurimos, veluti superior. Aldrovandus addit ex Gesnero tertiam, colore miniaceo. Gesnerus videtur quaedam ex his in dubium vocare, dum Aristotelis descriptionem attendit. Minores terrestribus facere Aristoteli: Brasavolum vero ad se misisse duos pollices longam, apud se vix duos digitos aequare: Rondeletii longe majores esse, Marcellum Virgilium terrestribus longiores facere. Quod forma attendatur, longe aliam caudae capitisque in terrestribus vidisse. Vt sit, in laceratorum marinorum, ut et acuum ventriculo saepe eas reperit Rondeletius: ita ut exinde, iisdem hos pisces vesci colligi possit: et quia in alto mari vivant, in littoribus aut littorum saxi easdem vivere, falsum sit. Appetere nidorulenta; hamum devoratum simul cum interaneis dejicere, dejecto, ista iterum intro recipere; piscatoribus quod si hamum attigerint, nullus piscis ad hamum post accedat, infestam esse; attactam a durere; naturae ipsius

Moufet. 2. est. c. 39.

Moufet. 2. est. c. 39. et ubi ostreae saginantur, latere scri-

psit. Nonnus psyllothrū ex thuris, atramenti sutorii ana unc. ij. scolopendr. unc. iij. tritis, et cum calcis pulvere commistis commendat.

De Vermibus in tubulis nascentibus, ita Rondeletius. Nascuntur in saxi marinis et super concharum vetustarum testas, tubuli vel Siphunculi testacei, rotundi, asperi, candidi, intus laevissimi, quorum alii recti sunt, alii contorti et replicati. In his procreantur et vivunt vermes, qui foras se exerunt hauriendae aquae gratia. Hi colore, substantia, scolopendrae rubrae similes sunt, figura et magnitudine nonnihil differunt: longissimi enim digiti magnitudinem non excedunt. Pars posterior folii myrtei modo in acutum desinit. Priore parte utrinque pedes habent, veluti scolopendrae, unde fistula prominet in extremo obrusa tubae modo, et perforata, qualem in asilo marino depingemus, ea aquam trahit. Horum vermiculorum testa Pharmacopaei nostri utuntur, in compositione unguenti citrini pro dentali. Huic similem testam etiam dentale vocant, quo in eodem unguento utuntur.

Hujusmodi aliquot picturae superiori aspersimus.

TITVLVS II.

De Insectis aquaticis apodibus.

CAPVT I.

De Hirudine.

Absoluta insectorum aquaticorum pedatorum historia, ad apoda progredimur, Haec vero intra *Hirudines*, *Stellas*, *Hippocampum*, *Vnam marinam*, *Oripem*, *Lumbricum marinum*, *Setam*, *Vermem Indicum*, et alios consistunt.

Nomen. Hirudinem quidam ab haerendo, quod corporibus haereat, alii ab hauriendo Latinis dictam esse putant. Dicitur Latinis et *Sanguisuga*. Graeci *βδέλλα*, et quidem *ιδάρον*, *λυνάσαν* dixere, sine dubio, a *βδέλλω*

λω, *βδέλλω*, *ἀνέλω*, *ἐκπύζω*, *ἐκμύζω*. Hesychio dicuntur *δεμβλαῖς* et *βλέταις*, et *δρίλακας*, secundum Elienses. Eidem *βαίτουξ βδέλλα* est.

Duorum est generum. *Marina* nempe, et *Lacustris*. Illa, Rondeletio describente, digiti est magnitudine, cervice graciliore, cauda paulo crassiore. Os et caudae extremum Polyporum acetabulis similia sunt, ut eorum adhaesione sese trahant. Corpus insectorum modo ex multis annulis circulisve constat, sed

Aldrov. H. Inf. 7. c. 11. Moufet. 2. c. 41.

Differentia. Rondel. de Inf. c. 7.